

Руденко Ю.Ю.
*кандидат педагогічних наук, старший викладач
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький)*

АРТ-ТЕРАПІЯ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Зміни українського суспільства та складне соціально-економічне становище значної частини населення потребують від соціальних працівників висококваліфікованої підготовки та вміння допомогти клієнтам, які потрапили у складні життєві обставини. Тому необхідною стає підготовка майбутніх фахівців, здатних використовувати арт-терапію, як сукупність творчих прийомів та операцій для зміни стереотипів поведінки особистості, активізації внутрішніх ресурсів і підвищення адаптаційних можливостей за допомогою різних форм і видів мистецтва.

Актуальність арт-терапії зростає та зумовлює значний інтерес серед науковців, які розглядають її використання з різними категоріями клієнтів (М. Авраменко, О. Вознесенська, О. Деркач, А.Капська Л. Полтороак, Л. Фірсова, Є. Холостова та інші). Сьогодні методи арт-терапії використовують для розв'язання таких проблем як міжособистісні конфлікти, вікові кризи, травми, втрати, у консультуванні дітей та підлітків, для розвитку особистості, під час розв'язання сімейних проблем, корекції поведінки, у роботі з обдарованими дітьми тощо. А тому соціальні працівники можуть працювати за такими методиками з різними категоріями населення: діти, підлітки, кризові сім'ї, молоді сім'ї, люди з проблемами психічного здоров'я, нарко- та алкозалежні, люди похилого віку та інші.

Арт-терапія розглядається як засіб, який дозволяє піклуватися про емоційний стан людини, її психічне здоров'я засобами художньої діяльності; засіб впливу на особистість за допомогою різних форм і методів мистецтва. До його складу входять такі методи: ізотерапія, бібліотерапія, імаготерапія, музикотерапія, вокалотерапія, кінетотерапія тощо.

На думку О. Вознесенської, арт-терапія – це метод зцілення за допомогою творчого самовираження. Не терапія або лікування, а саме зцілення – досягнення цілісності [1, 20]. Тому і основними завданнями її виступають: акцентування уваги клієнта на його відчуттях і почуттях; створення необхідних умов для вербалізації думок та почуттів; допомога клієнту знайти соціально прийнятний вихід як позитивним, так і негативним почуттям [2, 22].

У соціальній роботі методи арт-терапії мають свої переваги:

- Практично кожний клієнт може брати участь в арт-терапевтичній роботі, оскільки вона не вимагає спеціальних вмінь, здібностей до образотворчої діяльності;
- Арт-терапія є засобом переважно невербального спілкування, а тому підходить для тих клієнтів, яким важко передати словесно свої почуття, переживання, емоції, або, навпаки, занадто багато часу та уваги приділяє спілкуванню;
- Образотворча діяльність є хорошим засобом для налагодження взаємостосунків клієнта і фахівця;
- Арт-терапевтичні методи краще допомагають зрозуміти «витіснене» з свідомості у сферу підсвідомого і зрозуміти поведінку, соціальні ролі, стани клієнтів;
- Арт-терапія є дієвим засобом самопізнання, самоаналізу та самовираження особистості;
- Робота з різними видами мистецтва завжди викликає у людей позитивні емоції, викликає бажання змінити себе, бути активним та відповідальним;
- Арт-терапія допомагає у самовихованні та саморегуляції особистості, викликає сприятливий настрій, швидке настання емоційної адаптації, оптимізує функціональний стан організму, слугує чинником відновлення людини.

Л. Полторак [2] у своїй роботі на основі переліку послуг в Законі України «Про соціальні послуги» та функціональних можливостей арт-терапії в соціальній роботі виділила основні напрями, за якими доцільно працювати з клієнтами: використання арт-терапії у процесі психологічної діяльності соціальних працівників, у процесі навчально-виховної діяльності соціальних працівників, у процесі превентивної та просвітницької діяльності та у процесі аніматорської діяльності. Кожний із напрямів реалізує всі функції роботи соціального працівника з різними категоріями клієнтів.

Отже методи арт-терапії займають значне місце у професійній діяльності соціальних працівників та відіграють важливу роль у наданні якісної та зорієнтованої на сучасні вимоги та потреби суспільства допомоги різним групам клієнтів. Використання арт-терапевтичних методів допомагає соціальним працівникам врахувати всі індивідуальні особливості клієнта, життєві обставини, в яких опинилася людина та забезпечити успішний процес впливу на аналіз, розвиток, регуляцію поведінки в процесі роботи з нею.

Література

1. Вознесенская Е.Л. Особенности и перспективы развития арт-терапии в Украине / Е.Л. Вознесенская // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер.: Педагогіка. – 2009. – Т.108, Вип. 95. – С. 19-24.
2. Полторак Л.Ю. Арт-терапія в соціальній роботі : навч. посібник /Л.Ю. Полторак – Херсон: ФОП Грінь Д. С., 2014. – 152 с.